

*„U nás aj psy na dvore štekali
len po maďarsky.“*

Irena Príkopská Macsiczová (*1931)

Irena Macsiczová, rodená Príkopská, sa narodila v roku 1931 v Čeklísi, dnešnom Bernolákove. V tom čase išlo o územie Československa, avšak počas Ireninho života sa príslušnosť obce k tej ktorej krajine viackrát zmenila. Istý čas patrila k Maďarskému kráľovstvu, neskôr k Slovenskému štátu. Pamätníčka študovala na maďarskom gymnáziu v Bratislave, kam každodenne dochádzala vlakom. Kvôli zintenzívňovaniu bojov Druhej svetovej vojny musela na istý čas štúdium prerušiť, keďže cesta do školy prestala byť bezpečná. Kvôli nevyhovujúcemu kádrovému posudku jej nebolo dovolené pokračovať v štúdiu na právnickej fakulte. Časom sa jej však podarilo získať notárske vzdelanie. V krátkom čase sa vydala a založila si rodinu. Napriek snahám pamätníckininho otca bola s manželom aj desaťmesačným synom nútene vysídlená do Maďarska, kde sa usadili v Budapešti. V súčasnosti žije v Bernolákove. Pozývame vás priblížiť vašim žiakom dejinné reálie súvisiace s príbehom Ireny Príkopskej Macsiczovej aj prostredníctvom nasledujúcich aktivít.

 podcast

 príbeh

Aktivita 1: Hlavné mesto pred sto rokmi

Časová dotácia:

3 vyučovacie hodiny

Cielová skupina:

základná škola, stredná škola

Téma:

príbehy 20. storočia, oral history, minulosť Bratislavy – hlavného mesta Slovenska, architektúra, kultúra, doprava, školstvo, podniky

Cieľ:

Spoznať životný príbeh pamätníčky Druhej svetovej vojny. Spoznať minulosť hlavného mesta Slovenska, Bratislavy. Rozvíjať schopnosť komparácie, kritického myslenia, prezentačné a diskusné zručnosti, tímovú prácu. Zamýšľať sa nad minulosťou krajiny prostredníctvom spoznávania histórie jej hlavného mesta.

Pomôcky:

počítač, internet, tlačiareň, papiere, výkresy, výtvarné potreby

Postup

1. Úvod – zoznámenie sa s príbehom pamätníčky

- Žiakom zadáme za domácu úlohu prečítať si príbeh pamätníčky a vypočuť súvisiaci podcast. Linky nájdeme na prvej strane tohto pracovného listu.
- Na hodine im dáme za úlohu na papier A5 napísať 1 informáciu, ktorá ich najviac zaujala.
- Papieriky vyzbierame do misky/škatule, premiešame a potom vyvolávame žiakov v ľubovoľnom poradí, aby prišli vylosovať jeden papierik.
- Papierik, ktorý vylosujú, budú mať za úlohu prečítať.
- Prečítanú informáciu stručne zasadíme do kontextu príbehu pamätníčky.
- Takto pokračujeme až kým sa všetky lístky minú.

2. Hlavná časť – Bratislava pred sto rokmi

- Žiakom zdôrazníme časť príbehu pamätníčky, v ktorom spomína na svoje štúdium v Bratislave, môžeme prehrať aj nahrávku č. 1 z profilu pamätníčky TU. Upozorníme, že pani Irena si na Bratislavu spomína ako na malé mesto.
- Žiakom predstavíme projekt spoločnej rekonštrukcie tváre Bratislavy spreď jedného storočia tak, ako ju zažila Irena Príkopská.
- Rozdelíme triedu na 4 skupiny a zadáme im úlohu zmapovať informácie o Bratislave z obdobia 1. ČSR a 2. svetovej vojny:
  1. skupina: Tvár Bratislavy – architektonicky výnimočné stavby postavené v danom období, obytné budovy, administratívne budovy, počet obyvateľov, rozloha.
  2. skupina: Doprava v Bratislave – informácie o dopravných prostriedkoch používaných na dopravu v meste a do iných miest.
  3. skupina: Významné podniky v Bratislave – firmy, ktoré tu sídlili, čo vyrábali.
  4. skupina: Kultúra a školstvo v Bratislave – kultúrne inštitúcie a školy, ktoré v danom období fungovali.
- Časť projektu môžu žiaci rozpracovať v skupinách v škole, dopracujú ho na domácu úlohu. Získané informácie majú jednotlivé skupiny spracovať do formy posterov s minimálnym formátom A3. Postery by mali doplniť o dobové fotografie, obrázky ilustrujúce danú oblasť.
- Súčasťou posterov by malo byť aj krátke porovnanie danej oblasti v minulosti a v súčasnosti. Napríklad porovnanie vizuálu budov, ktoré stoja dodnes, porovnanie počtu škôl a kultúrnych inštitúcií, mestskej dopravy, počtu obyvateľov a pod.
- Výsledkom má byť vizuálne zaujímavý poster formátu minimálne A3, ktorý budú na ďalšej hodine prezentovať a následne ho môžeme vystaviť v priestoroch školy.

3. Závěrečná část – diskusia a reflexia

- Prezentáciu v triede zakončíme diskusiou o podobnostiach a rozdieloch tváre Bratislavy v minulosti a v súčasnosti. Pýtame sa žiakov, čo podľa nich mohlo zostať zachované a ktoré zmeny naopak oceňujú. Kladieme otázky, ku ktorým spomenutým zmenám došlo počas vojny a ku ktorým v mierových rokoch. Spoločne sa zamýšľame, aké dôvody mohli mať aktéri daných zmien. Ak to nezaznie z úst žiakov, upozorníme na obrovskú spoločenskú stratu v podobe zbúrania mnohých historických budov, najmä unikátnej synagógy a zničenia židovskej štvrte v Bratislave v časoch komunistickej totality.

Aktivita 2: Život na hranici

Časová dotácia:

3 vyučovacie hodiny

Cieľová skupina:

stredná škola

Téma:

príbehy 20. storočia, oral history, Viedenská arbitráž, osudy miest a obcí na slovensko-maďarských hraniciach

Cieľ:

Spoznať životný príbeh pamätníčky Druhej svetovej vojny. Priblížiť študentom problematiku Viedenskej arbitráže na príbehoch konkrétnych miest, obcí a jednotlivcov. Rozvíjať kreatívne písanie, tímovú prácu, prezentačné zručnosti. Uvedomiť si hodnotu mieru a stability v porovnaní s nestabilným obdobím, ktorému musela čeliť pamätníčka.

Postup

1. Úvod – zoznámenie sa s príbehom pamätníčky a úvod do problematiky

- Ako domácu úlohu zadáme žiakom prečítať si príbeh pamätníčky a vypočuť podcast.
- Kladením otázok v triede si overíme, nakoľko si žiaci domácu úlohu splnili.
- Upozorníme, že pamätníčka sa narodila v Bernolákove, keď to bolo mesto patriace k 1. ČSR, ale počas jej života bolo na nejaký čas pripojené k Maďarskému kráľovstvu, a to dôsledkom Viedenskej arbitráže.
- Formou diskusie si so žiakmi zrekapitulujeme základné vedomosti o Viedenskej arbitráži, jej východiskách a dôsledkoch. Okrem iného spomenieme aj ďalšie mestá/obce, ktoré zastihol podobný osud ako Bernolákovo.

2. Hlavná časť – Život na hranici

- Žiakov rozdelíme do trojíc a každej skupine pridáme jedno zo spomínaných miest/obcí.
- Ich úlohou bude naštudovať históriu daného mesta/obce a pripraviť článok v rozsahu dvoch normostrán. Nosnou témou článku má byť dopad Viedenskej arbitráže na život mesta a jeho obyvateľov.
- V rámci prípravy textov môžu čerpať aj z databázy www.pametnaroda.cz, kde nájdu príbehy viacerých pamätníkov, ktorých zasiahla Viedenská arbitráž.
- Vzniknuté články majú za úlohu v stanovenej lehote zaslať na e-mail vyučujúceho, ktorý text pripomienkuje a zašle na dopracovanie.
- Finálnu podobu textov sprostredkujeme redakcii školského časopisu, s ktorou sme si už skôr dohodli priestor na publikovanie týchto študentských textov.

3. Závěrečná část – diskusia a reflexia

- V rámci jednej vyučovacej hodiny následne uskutočníme prezentáciu zistení žiakov a vedieme diskusiu o ich dojmach zo získaných informácií. Spoločne so žiakmi sa zamýšľame nad situáciou obyvateľstva daných miest a obcí. Ako asi dané zmeny mohli prežívať, čo by podobná situácia dnes znamenala pre nás a podobne.